

By special order to friends of TASHMA

תא שמע

פרשת בלק

זמנים

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

כתוב בפרשה פרק כ"ב פסוק ה', וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו וכו', המלך בלק שולח לקרוא לבלעם שיבוא לקלל את בני ישראל! כותב רש"י אם תשאל מפני מה השרה הקב"ה את שכניתו על עובד כוכבים רשע? למה בכלל הקב"ה נתן לבלעם כוחות כאלה שיש בידו לקלל ולברך כמו נביא שיש לו השראת שכונה? מסביר רש"י כדי שלא יהיה פתחון פה לעובדי כוכבים, שהם יכולים לומר אילו היו לנו נביאים כמו שיש ליהודים אז ודאי שהיינו חוזרים למוטב ונהיים צדיקים בדיוק כמו ישראל! מה עשה הקב"ה? באמת נתן להם נביא את בלעם, והם במקום להתעלות הם עשו להיפך, הם קלקלו, הם פרצו את כל הגדרים שהיו בעולם, שעד אותו הזמן הם היו גדורים בעריות, הם היו צנועים יותר, וכעת בא בלעם הרשע ונתן להם עצה להפקיר עצמם לזנות בכדי לקלל את עם ישראל!!

גם אני רוצה נביא כמו שיש לו

והקושיה צועקת! הרי הם ביקשו נביא שיחזיר אותם למוטב, ומה עשה הקב"ה? הביא להם נביא אבל איזה נביא?! הביא להם נביא שמקלקל עוד יותר, הוא הביא להם את בלעם הרשע!! אם כן שוב חוזרת השאלה למה הקב"ה הביא להם נביא? ואם בשביל שיחזרו למוטב אם כן היה צריך להביא להם נביא טוב ולא נביא רשע שמקלקל!!

אלא צריך לדקדק היטב בדברי רש"י, הרי אם יהודי היה מבקש נביאים וצדיקים מה היהודי היה אומר וממלא בטופס הבקשה? הוא היה אומר בפשטות אני החתום מטה מבקש נביא צדיק ותלמיד חכם כדי שאוכל ללמוד ולהתעלות מעלה מעלה ולהדבק במשך הזמן בקדושה עוד ועוד עד שאני בעצמי אהיה במעלה גבוהה! אבל כאן אצל הגויים מה

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

משפיו של מר ישראלי החלו להתקלקל. כשהשכבה של האנטי רפלקס התחילה להתקלף, הוא פנה לאופטומטריסט בשם דני שסיפק לו את המשקפיים. דני הודיע לו שכיון שכבר עברו חמש שנים מאז שהוא קנה אותם, אין יותר אחריות, ואינו יכול לתקן אותם. אבל בכל זאת הציע לו שהוא מוכן לשלוח אותם למפעל שיורידו לגמרי את השכבה, ואז זה לא יפריע לו יותר. דני הסכים לעשות זאת בחינם. מר ישראלי הסכים, כי

משקפיים חדשות כמו שלו עולים חמשת אלפים שקלים, ומסר לו אותם במקום. דני שלח אותם למפעל, שם הסבירו לו שהסרת השכבה מסובכת, והם אינם מוכנים לקבל אחריות במקרה שהעדשות ישברו כתוצאה מהניסיון להוריד את השכבה. דני שכח להודיע למר ישראלי את הפרט הזה, ונתן

את אישורו למפעל להתחיל בעבודה. **למחרת** הודיעו מהמפעל בצער רב שהעדשות נשברו בניסיון להוריד את השכבה של האנטי רפלקס, ושהם

www.tashma.net

עולם אהבתנו ה' אלוֹקינו וכו' כן תחננו אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו ותן בלבנו בינה להבין להשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה! רואים שהקב"ה אוהב אותנו אהבת עולם! ומיד אחרי זה רואים את הסיבה, כי אבותינו במחו בכך ולימדת אותם את חוקי התורה, ומבקשים גם אנו ללמוד! זה המיוחד אצל היהודי! מתחילה רוצה להתקדש, ולא אומר מראש שאני הולך לחטוא תביא לי תרופה כבר עכשיו כדי שלא יכאב, הגוי רוצה שיביאו לו תרופה כעת כי הוא בטוח שהוא רוצה ללכת ולהיות חולה!!

כל כך אהבת הקב"ה לעמו עבור זאת עד שלמענם עושה הקב"ה דברים שאינם נתפסים.

מפורסם שבלעם הרשע היה בעל גאווה מופלג, ←

הם ביקשו? הם ישר באו עם בקשה מזורה, הם רוצים נביא רק שיחזיר אותם למוטב!! נביא שיחזיר אותם בתשובה!! והרי כעת אנחנו אווזים בתחילת החיים ואדם בא לבקש את מה שהוא צריך, בפשטות הם היו צריכים לבקש אדם שיעזור להם להתעלות, ומה הם ביקשו? הם דילגו בכלל על כל חלק הרצון והעבודה עבודת ה' ורק ביקשו נביא שכשהם יהיו מקולקלים אז שיהיה מי שיחזיר אותם בתשובה!! כאן מונח הפיתרון לכל השאלה, הם כבר הראו מתחילה שאין להם רצון כלל להתקדש ולהתעלות, זה בכלל לא הכיוון אליו הם רוצים ללכת!! רק יש להם בעיה צדדית, שאם הם יחטאו יותר מדי אז יכולים לקבל עונש, ועונש הם אינם רוצים, ולכן הם רק מבקשים שכעת הם רוצים לחטוא ורק תביא לנו נביא שיחזירנו למוטב כדי שלא יהיה לנו עונש!!

זה שעם ישראל מבקש נביאים כדי להתקדש ולא רק כדי שיהיה בפני מי להתוודות לאחר החטא, זה הטעם שהם אהובים לפני בוראם לעולם, וזה שאומרים בתפילה: אהבת

משפט שלמה - המשך

מוכנים לספק עדשות חדשות במחיר עלות אע"פ שלא קבלו על עצמם אחריות. כששמע זאת מר ישראלי, הוא מיד פנה לבה"ד לחייב את דני לספק לו עדשות חדשות בחינם.

הטענות:

מר ישראלי טוען שדני אחראי למה שקרה, ושאינו מכיר את המפעל, והוא צריך לשלם לו על הנזק שעשו לו.

דני טוען שמר ישראלי ידע שהוא מעביר למפעל, ולכן עליו לתבוע אותם, ומוסיף שכיון שהוא לא לקח ממנו כסף על התיקון, תפקידו הוא רק כשליח, להעביר את העדשות למפעל, ואינו צריך לשאת בשום אחריות.

פסק הדין:

דני צריך לספק למר ישראלי עדשות חדשות בחינם.

הסבר:

מובא בחו"מ סימן ש"ו סעיף א', שכל האומנים הם שומרי שכן, וחייבים בגניבה ואבידה ופטורים מאונסים. ובסימן ש"ג מבואר שכל גניבה הוא קרוב לאונס. אפילו אם שומר השכן הטמין את הכספים שביקשו ממנו לשמור, בקרקע בעומק מאה אמה,

של שומר שכן שמסר לשומר חינוס בלי ידיעת הבעלים! ואע"פ שמר ישראלי ידע שימסרו את העדשות למפעל, והוא הסכים שיעשו כך, אבל הוא לא ידע שהמפעל לא מוכן לקבל אחריות כמו כל בעל מקצוע, ולכן יש להחשיב את דני כפושע בשמירתו בכך שמסר להם את העדשות מבלי ידיעת מר ישראלי. וכמבואר בסימן רצ"א סעיף כ"ו ולכן רק אם יש עדים שהשומר השני (המפעל) שמר כראוי, השומר הראשון (דני) פטור.

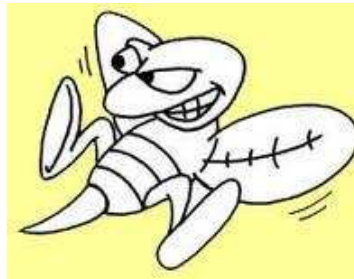
ובמקרה שלנו, המפעל הודיע שהעבודה מסובכת וקשה לביצוע ויש סיכון שישברו העדשות, ומטעם זה לא הסכימו לקבל אחריות, ולכן ברור שאין להחשיב את שבירת העדשות לאונס גמור, וגם לא לפשיעה, אלא כעין גניבה ואבידה, שזה קרוב לאונס. ולכן אם המפעל לא היה פוטר את עצמו מאחריות, הוא היה צריך לשלם על השבירה, ואז מר ישראלי לא היה מפסיד. ויוצא שדני, שמסר למי שלא לוקח אחריות גרם למר ישראלי הפסד, ולכן עליו לפצותו.

ונגנבו משם, הוא חייב אע"פ שלא היה לו מה לעשות יותר. ולכן רק באונס גמור, יהיה שומר השכן פטור, ולא במקרה שהוא קרוב לאונס. והטעם הוא כיוון שהוא מקבל שכן, עליו להיות זהיר ביותר. ובסימן ש"ו סעיף ד' מבואר ששוחט מומחה שמקבל שכן על שחיטתו, וניבל את הבהמה, חייב באחריותו, אבל אם שחט בחינם, פטור.

ובמקרה שלנו דני הסכים לעשות את העבודה בחינם, ונראה היה שאחריותו היא רק כשומר חינוס, ואינו חייב אלא בפשיעה, כל זמן שהעדשות אצלו. אבל אין הדבר כן, כי הסיבה שהוא הסכים לתקן בחינם היא כי מר ישראלי הוא לקוח קבוע שלו, והוא מצפה לקבל ממנו עוד הרבה עבודות בשנים הבאות, ולכן יש לו הנאה ניכרת מעשיית התיקון בחינם, והנאה זו נותנת לו את האחריות של שומר שכן, כמו אומן שעובד בשכן. ולכן אחריותו היא כשומר שכן. המפעל שהוא מסר להם את העדשות, הודיע לו מראש שהם לא מקבלים אחריות, ולכן דינם כשומר חינוס, שאינם חייבים אלא בפשיעה. אם כך יש לנו מקרה

המשנה באבות פרק ה' אומרת - עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע, רואים שהוא היה בעל גאווה מופלג, גם בפרשה כתוב בפרק כ"ב פסוק י"ג - ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתתי להלך עמכם, ומסביר רש"י שבלעם היה בעל גאווה ולכן הוא אמר שהקב"ה לא נתן לי ללכת אתכם אלא רק עם שרים יותר חשובים! כיון שהקב"ה לא נתן לו ללכת לא היה מכבודו של בלעם לומר שהוא תלוי בהקב"ה, ולכן אמר שאינו יכול ללכת כי השרים ששלחתם אינם מספיק מכובדים! איזה בעל גאווה!!

בעוד מקום רואים עד כמה הוא היה בעל גאווה! כתוב בפרשה בפרק כ"ב פסוק י"ב, ויאמר אלהים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא, ופירש רש"י - לא תלך עמהם - אמר בלעם אם איני יכול ללכת אתם בשביל לקלל אם כן אקללם במקומי, אקלל אותם מהבית! אמר לו לא תאור את העם - אפילו מהבית אין לך רשות לקללם! אמר לו אם כן

אברכם, אמר לו אין הם צריכים את הברכות שלך, "כי ברוך הוא" הם כבר מבורכים, ועל זה מביאים את המשל של הצרעה שאומרים לה לא מדובשיך ולא מעוקציך!!

וגם בפסוק הזה קשה וצריך להבין את דברי רש"י, מה פתאום בלעם הרשע מבקש לברך את עם ישראל?!

אלא מפורסם מכמה מקומות שאדם רשע גם הברכה שלו היא רעה, בתוך הברכה שלו מונח העין רעה וגם רמז לנזק, כמו שהגמרא אומרת במסכת תענית דף כ' ובעוד מקומות.

אבל נראה לתרץ עוד תירוץ, כיון שבלעם היה בעל גאווה כזה גדול לכן כיון שנאמר לו לא ללכת, וגם לא לקלל מהבית גם אם אינו הולך, ואומרים לבלעם לשבת ולשתוק, אינך שייך בכל הסיפור הזה! את זאת בלעם לא יכל לסבול!! מה עם כל הכבוד שכולם מחכים למוצא פיו? אם הוא לא יפעל כעת הרי הוא יהיה אדם רגיל מן השורה! את זאת הוא אינו יכול לסבול! ולכן הסכים אפילו לעשות "מי שברך" אבל שכולם ידעו שהוא זה שאחראי ושצריך לבוא אליו!! מכירים מקרים דומים בחיי היום יום?

הנה מבואר בעוד מקום על גאותו של בלעם כמו שכתבתי, וגם בפרק כ"ב פסוק ל"ז כתוב שבלק אמר לבלעם - האמנם לא אוכל כבודך? רואים שכולם ידעו שזה מה שבלעם מחפש, כבוד!

כעת נבין כמה הקב"ה אוהב את עמו, הרי ידוע מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, שעל בעל גאווה הקב"ה אומר שאני והוא לא יכולים להיות באותו העולם, הקב"ה לא סובל את מידת הגאווה, איפה שיש גאווה ודאי שאין שכינה!! ואילו כאן הבעל גאווה הכי הגדול שזה בלעם הרשע, הקב"ה משרה שכינתו עליו!! איך יכול להיות כדבר הזה? אלא רואים שאפילו את זאת הקב"ה עושה עבור עמו ישראל, כיון שהגויים אומרים שלא מגיע ליהודים לקבל את כל הטובה ועולם הבא כי מגיע גם לגויים ורק שאין להם נביא, הקב"ה משרה שכינתו אפילו על בעל גאווה בכדי להשתיק את טענתם וכל זה עושה הקב"ה עבור בניו!! היש גדולה לעם ישראל יותר מזה? אשריכם ישראל!!

(לשון לימודים)

(כ"ג ט') כי מראש צרים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב,

פירש"י ובגוים לא יתחשב כשהם שמחים אין אומה שמחה עמהם שנאמר ה' בדר ינחנו וכשהאומות עובדי כוכבים בטובה הם אוכלים עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב.

ונראה בביאור הדברים עפ"י מה דכתיב בפרשת תולדות פרק כ"ז פסוק כ"ח, ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, וברש"י פירש ד"א מהו האלהים בדין אם ראוי לך יתן לך ואם לאו לא יתן לך אבל לעשו אמר משמני הארץ יהיה מושבך בין צדיק בין רשע יתן לך, ומבואר דברכת ישראל הוא בזיכה בדין עפ"י החשבון המגיע משא"כ באומות שהוא מתנת חנם וכזוכים מן ההפקר, וזה א"ש דישאל כשהם שמחים אין אומה שמחה עמהם משום שהוא המגיע עפ"י דין להם לברם, אבל באומות העולם ברכתם אינו בדין אלא כזוכים מן ההפקר ולכך אף ישראל אוכלים עמהם ואין עולה להם מן החשבון דמן ההפקר זוכין.

